

KALP YETERSİZLİĞİ VE ÖTESİ

BAŞ EDİTÖR

Prof. Dr. N. Bülent BOYACI

EDİTÖR

Öğr. Gör. Dr. Mustafa CANDEMİR

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da Bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7409-82-7

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Kalp Yetersizliği ve Ötesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Editörler

N. Bülent BOYACI

ORCID iD: 0000-0002-3807-2021

Mustafa CANDEMİR

ORCID iD: 0000-0002-3645-3912

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

MED000000

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

DOI

10.37609/akya.346

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. *Akademisyen Kitabevi* ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşturmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. *Akademisyen Kitabevi* ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır. Kitaptaki tablo ve şekiller bölümün kendi yazarları ve bölüm editörlerinin sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özelleştirmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Kılavuzlarda kalp yetersizliğinin tanımı “ Bir hastalık değil çok farklı nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabilen klinik bir tablodur ve tüm kalp hastalıklarının ölümden önceki son halidir” şeklindedir. Son yıllarda yaşam süresinin uzaması ve yaşlı nüfusun artması kalp yetersizliğini çok önemli toplumsal bir sorun haline getirmiştir. Ülkemizde halen 3 milyon civarında kalp yetersizliği olgusu vardır ve bu sayının önümüzdeki 10 yılda en az %50 artacağı öngörülmektedir. Kalp yetersizliğine çok çeşitli hastalıklar yol açabilmekte, bu hastalıkların tanı ve uygun tedavileri sonucunda kalp yetersizliği bir ölçüde önlenabilmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak bu kitapta kalp yetersizliği birçok yönü ile farklı ana bilim ve bilim dalları tarafından ele alınmış, değerli hocalarımızın özenli çalışmaları sonucunda özellikle dahili bilimler için bir başvuru kitabı olacak şekilde hazırlanmıştır. Kalp yetersizliği temelde kardiyolojinin konusu gibi görülse de dahili bilimler başlığı altında Endokrinoloji, Nefroloji, Gastroenteroloji, Onkoloji, Yoğun bakım bilim dallarının yanı sıra Göğüs hastalıkları Ana Bilim Dalı’nı da yakından ilgilendirmektedir. Burada bahsi geçen bilim dallarının değerli katkıları bu kitapta yer almaktadır. Kalp yetersizliğini tüm yönleriyle ele almaya çalıştığımız bu kitapta bölümlerini özenle hazırlayan tüm editör arkadaşlarım;

Kardiyoloji Ana Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. Mehmet Rıdvan YALÇIN,
Endokrinoloji Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. İlhan YETKİN,
Gastroenteroloji Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. Mehmet CİNDORUK,
Nefroloji Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. Turgay ARINSOY,
Onkoloji Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. Aytuğ ÜNER,
Yoğun Bakım Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. Gülbin AYGENCEL ve
Göğüs Hastalıkları Ana Bilim Dalı’ndan
Prof. Dr. Kıvılcım OĞUZÜLGEN’e, emekleri ve destekleri için çok teşekkür ederim. Ayrıca kitap bölümlerini hazırlayan farklı bilim dallarından tüm yazarlara, bizi destekleyen ve kitabın basılmasını sağlayan *Menarini Türkiye* firmasına ve basımını gerçekleştiren *Akademisyen Yayınevi*’ne teşekkürlerimi sunarım.

Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk’ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir” sözü bizi aydınlatan ve bilime katkı vermeye teşvik eden en değerli mirastır.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Nuri Bülent BOYACI

İÇİNDEKİLER

1. KISIM KARDİYOLOJİ

Kısım Editörü: Mehmet Rıdvan YALÇIN

Bölüm 1	Kalp Yetersizliği – Tanım, Epidemiyoloji, Fizyoloji ve Patofizyoloji	3
	<i>Emrullah KIZILTUNÇ</i>	
Bölüm 2	Kalp Yetersizliği Sınıflandırılması, Kliniği ve Kalp Yetersizliğinde İstenecek Tetkikler	21
	<i>Emrullah KIZILTUNÇ</i>	
Bölüm 3	Kalp Yetersizliğinde Ekokardiyografik Görüntüleme	35
	<i>Serkan ÜNLÜ</i>	
Bölüm 4	Kalp Yetersizliğinde Kateterizasyon ve Hemodinamik Ölçümler	49
	<i>Mustafa CANDEMİR</i>	
Bölüm 5	Akut ve Kronik Sol/Sağ Kalp Yetersizliğinde Farmakolojik Tedavi	59
	<i>Serkan ÜNLÜ</i>	
Bölüm 6	Kalp Yetersizliği Hastalarında Yaşam Tarzı Değişiklikleri ve Kardiyopulmoner Rehabilitasyon	79
	<i>Burak SEZENÖZ</i>	
Bölüm 7	Erişkin Dönemde Kalp Yetersizliğine Neden Olan Doğumsal Kalp Hastalıkları	87
	<i>Mustafa CANDEMİR</i>	
Bölüm 8	Kalp Yetersizliği ve Cihaz Tedavileri	111
	<i>Burak SEZENÖZ</i>	
Bölüm 9	Kalp Yetersizliği Tedavisinde Transplantasyon	121
	<i>Salih TOPAL</i>	
Bölüm 10	Kalp Yetersizliğinde Mekanik Destek Cihazları ve Yeni Tedavi Yöntemleri	131
	<i>Salih TOPAL</i>	

2. KISIM NEFROLOJİ

Kısım Editörü: Turgay ARINSOY

Bölüm 11	Kalp Yetersizliği ve Elektrolit Dengesi	143
	Emre YAŞAR Galip GÜZ	
Bölüm 12	Kardiyorenal Sendrom	163
	Ömer Faruk AKÇAY Kadriye ALTOK	
Bölüm 13	Kalp Yetersizliği ve Diüretik Tedaviler	185
	Zeynep URAL Turgay ARINSOY	
Bölüm 14	Kalp Yetersizliği ve Diyaliz Tedavileri	203
	Saliha YILDIRIM Ülver DERİCİ	

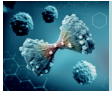

3. KISIM ENDOKRİN

Kısım Editörü: İlhan YETKİN

Bölüm 15	Tip 1 Diyabetes Mellitus ve Kalp Yetersizliği	217
	Arzu OR KOCA İlhan YETKİN	
Bölüm 16	Tip 2 Diyabetes Mellitus ve Kalp Yetersizliği	225
	Afruz BABAYEVA İlhan YETKİN	
Bölüm 17	Obezite ve Kalp Yetersizliği	235
	Ethem Turgay CERİT	
Bölüm 18	Hipertiroidizm ve Kalp Yetersizliği	241
	Burcu CANDEMİR Yusuf Alper SÖNMEZ	
Bölüm 19	Hipotiroidizm ve Kalp Yetersizliği	247
	Bağdagül YÜKSEL GÜLER Yusuf Alper SÖNMEZ	

Bölüm 20	Sürrenal Hastalıkları ve Kalp Yetersizliği	255
	<i>Feride Pınar ALTAY</i>	
	<i>Yusuf BOZKUŞ</i>	
Bölüm 21	Nadir Endokrinolojik Metabolik Hastalıklar ve Kalp Yetersizliği	265
	<i>Meriç COŞKUN</i>	
	<i>Mehmet Muhittin YALÇIN</i>	
Bölüm 22	Nöroendokrin Hastalıklar ve Kalp Yetersizliği	275
	<i>Canan ŞEHİT</i>	
	<i>Fahri BAYRAM</i>	

4. KISIM ONKOLOJİ

Kısım Editörü: Aytuğ ÜNER

Bölüm 23	Kemoterapötikler ve Kalp Yetersizliği	287
	<i>Gözde TAHTACI</i>	
	<i>Nuriye ÖZDEMİR</i>	
Bölüm 24	Tirozin Kinaz İnhibitörleri ve Kalp Yetersizliği	291
	<i>Fatih GÜRLER</i>	
	<i>Osman SÜTÇÜOĞLU</i>	
	<i>Ozan YAZICI</i>	
Bölüm 25	Monoklonal Antikorlar ve Kalp Yetersizliği	299
	<i>Bediz KURT İNCİ</i>	
	<i>Ahmet ÖZET</i>	

5. KISIM GASTROENTEROLOJİ

Kısım Editörü: Mehmet CİNDORUK

Bölüm 26	Non-Alkolik Yağlı Karaciğer Hastalığı ve Kardiyovasküler Hastalıklar	311
	<i>Nergiz EKMEK</i>	
	<i>İbrahim DOĞAN</i>	
Bölüm 27	Konjestif Hepatopati	321
	<i>Serkan DUMANLI</i>	
	<i>Tarkan KARAKAN</i>	

Bölüm 28	İskemik Hepatit.....	327
	<i>Güner KILIÇ</i>	
	<i>Mehmet CİNDORUK</i>	
Bölüm 29	Portopulmoner Hipertansiyon	335
	<i>Seçkin ÖZGÜL</i>	
	<i>Mehmet ARHAN</i>	
Bölüm 30	Metabolik Karaciğer Hastalıkları ve Kardiyovasküler Hastalıklar.....	347
	<i>Azar ABİYEV</i>	
	<i>Murat KEKİLLİ</i>	
Bölüm 31	Antiplatelet/Antikoagülan Tedavi Alan Hastalarda Gastroenterolojik İşlemlerin Yönetimi.....	359
	<i>Mustafa ERGİN</i>	
	<i>Mehmet İBİŞ</i>	

6. KISIM GÖĞÜS HASTALIKLARI

Kısım Editörü: İ. Kıvılcım OĞUZÜLGEN

Bölüm 32	Pulmoner Tromboemboli ve Sağ Kalp Yetersizliği	371
	<i>Burcu ÖZTÜRK ŞAHİN</i>	
	<i>İ. Kıvılcım OĞUZÜLGEN</i>	
Bölüm 33	Obstrüktif Akciğer Hastalıkları ve Kalp Yetersizliği	395
	<i>Sümeyye KODALAK</i>	
	<i>Nurdan KÖKTÜRK</i>	

7. KISIM YOĞUN BAKIM

Kısım Editörü: Gülbin AYGENCEL

Bölüm 34	Yoğun Bakımda Akut Kalp Yetersizliği.....	409
	<i>Onur GÖKÇE</i>	
	<i>Melda TÜRKOĞLU</i>	
Bölüm 35	Kardiyojenik Şok	423
	<i>Semih BÜYÜKDEMİRCİ</i>	
	<i>Nazlıhan BOYACI DÜNDAR</i>	

Bölüm 36	Yoğun Bakımda Akut Sağ Kalp Yetersizliği	435
	<i>M. Merve HAŞİMOĞLU</i>	
	<i>Gülbin AYGENCEL</i>	
Bölüm 37	Yoğun Bakımda Sol Ventrikül Diyastolik Disfonksiyonun Değerlendirilmesi	453
	<i>Osman Tamer ŞAHİN</i>	
	<i>Melda TÜRKOĞLU</i>	
Bölüm 38	Sepsis ve Kalp.....	469
	<i>Onur GÖKÇE</i>	
	<i>Gülbin AYGENCEL</i>	
Bölüm 39	Akut Solunum Sıkıntısı Sendromu (ARDS) ve Kalp	487
	<i>M. Merve HAŞİMOĞLU</i>	
	<i>Nazlıhan BOYACI DÜNDAR</i>	
Bölüm 40	Akut Kalp Yetersizliğinde Mekanik Ventilasyon Uygulamaları	497
	<i>Gülbin AYGENCEL</i>	

YAZARLAR

Prof. Dr. Kadriye ALTOK

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0001-5577-3164

Prof. Dr. Mehmet ARHAN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0003-2769-3073

Prof. Dr. Turgay ARINSOY

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0001-7268-055X

Prof. Dr. Gülbin AYGENCEL

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD,
Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0002-8856-5019

Prof. Dr. Fahri BAYRAM

Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-9637-6744

Prof. Dr. Mehmet CİNDORUK

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0001-6534-9519

Prof. Dr. Ülver DERİCİ

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-9741-6779

Prof. Dr. İbrahim DOĞAN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-5859-1806

Prof. Dr. Galip GÜZ

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-9146-2133

Prof. Dr. Mehmet İBİŞ

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-5832-0125

Prof. Dr. Tarkan KARAKAN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0003-1561-8789

Prof. Dr. Murat KEKİLLİ

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-3063-8748

Prof. Dr. Nurdan KÖKTÜRK

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Göğüs
Hastalıkları AD
ORCID iD: 0000-0002-2889-7265

Prof. Dr. İ. Kuvılcım OĞUZÜLGEN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Göğüs
Hastalıkları AD
ORCID iD: 0000-0002-0535-5455

Prof. Dr. Nuriye ÖZDEMİR

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji BD
ORCID iD: 0000-0002-9235-9592

Prof. Dr. Ahmet ÖZET

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji BD
ORCID iD: 0000-0001-8731-9636

Prof. Dr. Yusuf Alper SÖNMEZ

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi,
Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-9309-7715

Prof. Dr. İlhan YETKİN

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0001-8905-3771

Doç. Dr. Ethem Turgay CERİT

Memorial Ankara Hastanesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları Kliniği
ORCID iD: 0000-0002-7518-388X

Doç. Dr. Melda TÜRKOĞLU

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD,
Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0003-4043-7082

Doç. Dr. Mehmet Muhittin YALÇIN

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-1041-6881

Doç. Dr. Ozan YAZICI

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji BD
ORCID iD: 0000-0003-0038-3569

Dr. Öğr. Üyesi Nazlıhan BOYACI DÜNDAR

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0003-4264-9249

Dr. Öğr. Üyesi Yusuf BOZKUŞ

Başkent Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-6976-6659

Dr. Öğr. Üyesi Gözde TAHTACI

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji BD
ORCID iD: 0000-0003-2274-6586

Dr. Öğr. Üyesi Salih TOPAL

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kardiyoloji AD
ORCID iD: 0000-0002-3210-5822

Öğr. Gör. Dr. Mustafa CANDEMİR

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kardiyoloji AD
ORCID iD: 0000-0002-3645-3912

Öğr. Gör. Dr. Nergiz EKMEN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-7921-3169

Öğr. Gör. Dr. Emrullah KIZILTUNÇ

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kardiyoloji AD
ORCID iD: 0000-0002-8152-9680

Öğr. Gör. Dr. Burak SEZENÖZ

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kardiyoloji AD
ORCID iD: 0000-0002-6386-7045

Öğr. Gör. Dr. Serkan ÜNLÜ

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kardiyoloji AD
ORCID iD: 0000-0001-6179-8579

Uzm. Dr. Azar ABİYEY

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-9840-7348

Uzm. Dr. Ömer Faruk AKÇAY

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0001-6587-4938

Uzm. Dr. Feride Pınar ALTAY

Başkent Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-6790-3031

Uzm. Dr. Afruz BABAYEVA

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-3482-541X

Uzm. Dr. Semih BÜYÜKDEMİRCİ

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0002-0384-3877

Uzm. Dr. Burcu CANDEMİR

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi,
Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0003-1800-6235

Uzm. Dr. Meriç COŞKUN

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0003-4855-6078

Uzm. Dr. Serkan DUMANLI

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-3597-525X

Uzm. Dr. Mustafa ERGİN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-9593-3705

Uzm. Dr. Onur GÖKÇE

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD,
Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0003-4964-1020

Uzm. Dr. Fatih GÜRLER

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji BD
ORCID iD: 0000-0003-0023-5793

Uzm.Dr. M. Merve HAŞİMOĞLU

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD,
Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0002-6823-2057

Uzm. Dr. Güner KILIÇ

Van Bölge Eğitim Araştırma Hastanesi,
Gastroenteroloji Kliniği
ORCID iD: 0000-0001-6799-3391

Uzm. Dr. Bediz KURT İNCİ

Aksaray Eğitim ve Araştırma Hastanesi,
Onkoloji Kliniği
ORCID iD: 0000-0002-6238-0534

Uzm. Dr. Arzu OR KOCA

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Keçiören Eğitim ve
Araştırma Hastanesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0001-8433-4769

Uzm. Dr. Seçkin ÖZGÜL

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji BD
ORCID iD: 0000-0003-2867-4157

Uzm. Dr. Osman SÜTÇÜOĞLU

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Onkoloji BD
ORCID iD: 0000-0003-3835 2741

Uzm. Dr. Osman Tamer ŞAHİN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, İç Hastalıkları AD,
Yoğun Bakım BD
ORCID iD: 0000-0001-6975-5936

Uzm. Dr. Canan ŞEHİT

Erciyes Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Endokrinoloji ve
Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-6136-8250

Uzm. Dr. Zeynep URAL

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-3162-8760

Uzm. Dr. Emre YAŞAR

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0001-8271-1831

Uzm. Dr. Saliha YILDIRIM

Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi, Nefroloji BD
ORCID iD: 0000-0002-2693-1167

Uzm. Dr. Bağdagül YÜKSEL GÜLER

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi,
Endokrinoloji ve Metabolizma Hastalıkları BD
ORCID iD: 0000-0002-8023-2666

Arş. Gör. Dr. Sümeyye KODALAK

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları AD
ORCID iD: 0000-0002-5174-6457

Arş. Gör. Dr. Burcu ÖZTÜRK ŞAHİN

Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Göğüs Hastalıkları AD
ORCID iD: 0000-0001-6444-4127